

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. române a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " " pe 1/2 de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 frc.
" " " " pe 1/2 an 7 "

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
„Foaia Diecezană” iar banii de prenumără-
țiune și inserțiuni la Administrațiunea Tipog-
rafiei și Bibliotecii diecezane în Caransebeș
Telefon Nr. 30.

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
edicta etc. publicate de 3 ori, dacă conțin
până la 150 de cuvinte 750 cor., până la 200
de cuvinte 10 cor., de aci în sus 12 cor

Nr. 6219 Ep. 1914.

Darea intelectualilor.

Notă oficială.

P. T. oficii parohiale și protopopești sânt îndatorate a face imediat pașii delipsă pentru îndeplinirea celor cuprinse în circularul-normativ Nr. 3583/1914. Ep. cu privire la compunerea și trimiterea consemnărilor din toate parohiile despre intelectualii, cari au să plătească darea generală pe sama Conzistorului eparhial. Trimiterea lor e urgentă, având a fi examinate, aprobate și restituite înainte cu finea anului. ~~Asemenea treburesc~~ la Conzistoriu făcute protocoalele delipsă pe baza acelor consemnări. Deci așteptăm urgenta lor trimitere din toate protopopiatele.

Acest ordin nu să trimitte separat.

Caransebeș 23 Sept. 1914.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Nr. 6220/1914 Ep.

preliminarele din parohii,
socoțile restante.

Notă oficială.

In atențiunea oficiilor protopopești și parohiale!

Considerând starea de războiu a țării, multe parohii au întârziat cu trimiterea bugetelor bisericesti și ale cultului pentru 1915.

Deci — spre a nu intra în anul nou fără preliminar, cari trebuie să formeze baza operațiunilor bănești din parohii — îndatorăm oficiile parohiale, ca **îndată** să facă toți pașii pentru **compunerea** acelor preliminar, **trecerea** lor prin comitet și sinod și apoi să le trimită Conzistorului spre aprobare.

Dupăce poporul toate Duminicele vine la biserică, întrunirea sinoadelor parohiale nici în aceste timpuri extraordinare nu poate forma nici

o piedecă. Unde întrunirea sinodului ar fi imposibilă, respective împiedecată, să facă oficiul parohial raport urgent spre a să dispune cele delipsă.

II

Considerând, că Conzistorul a angajat pentru revidarea socioților încă o putere extraordinară, îndatorăm oficiile parohiale din acele parohii — unde încă nu-s făcute și încheiate socioțile bisericesti și ale cultului, fie pe 1913, fie pe mai mulți ani, ca **numai decât** să stăruie la făcătorul de socioți compunerea lor, dându-l din parte-le tot ajutorul. Socoțile încheiate și trecute prin corporațiuni, să le aștearnă apoi la Conzistoriu pe calea oficiilor protopopești. Preoții din asemenea parohii să rocetească circularul-normativ Nr. 7525 Ep. ex 1913.

III

Preaonoratele oficii protopopești să controleze și stăruie pentru îndeplinirea acestor ordine. Iară — întrucât în unele parohii s'ar amâna peste o lună încheierea socioților fără cauze acceptabile, acolo să esmită comisari esperti pentru compunerea lor pe cheltuiala organelor neglijente în senzul punctului 4 din circularul-normativ Nr. 7525 Ep. ex 1913.

Acest ordin nu să trimitte și separat.

Caransebeș, din ședința Conzistoriului eparhial ca senat epitropesc, ținută la 1 Sept. 1914.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Publicațiune oficială.

Conzistorul eparhial ca senat epitropesc comunică organelor parohiale:

Arânzile nu cad sub moratoriuul prolongit până inclusive 30 Novembre st. nou 1914.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Individualitatea elevului în educația școlară.

(Urmare)

Prof. **Hie Orzescu.**

Totașa nu putem abziice de scopul cel urmărim prin educație. Societatea numai așa își va putea împlini chemarea, dacă membrii ei își cunosc reciproc ocupațiunile, căci numai astfel legăturile între membrii ce o compun vor deveni trainice și societatea încheată. Dacă nu ne vom putea uni între olaltă, înaintarea spre perfecționare va fi imposibilă. Dacă nu cunoaștem tot ce să întâmplă la diferitele pături ale societății, nu vom putea micicând să ne făurim un plan bun pentru înaintarea spre mai bine. Deci cultivarea multilaterală este indispenzabilă.

Cum să lucrăm dar? Educația trebuie înainte de toate să promoveze dezvoltarea înclinărilor — înăscute sau câștigate — bune. Vă căuta să adauge la acestea altele noi, ceace — dupăcum am văzut — să poate ajunge prin exercițiu. Iar de altă parte înclinările rele vor trebui combătute prin aceea, că vom încunjura prilejurile favorabile dezvoltării lor. Mai ușor vom putea combate dintre înclinările rele pe cele câștigate, căci bine zice Românul: tot învățul are și desvăt. Când voim să combatem vr'o însușire rea a elevului, să căutăm mai întâi cauza ei. Căci fără a cunoaște cauza adevărată, ușor putem cădea în rătăcirii. Așa după A. Matthias — lipsa de progres din partea elevului, nu e totdeauna lipsă de talent; sau lenevia nu e totdeauna vina elevului. De multeori ni să pare un băiat prost, pecând în realitate nu este așa, numai că nu poate percepe așa iute. În cazuri de astea mult vom putea ajuta prin răbdare și exercițiu ne'nfrerupt al memoriei și inteligenței. Să nu cufundăm prostia cu naivitatea sau superficialitatea băiatului! Dar nicidecum să nu încercăm a delătură scăderile prin bătăi. Să ne apropiem tot mai mult de băiat să-i cunoaștem cât mai bine însușirile particulare. Spre acest scop ne vom folosi de escurziile școlare, de jocurile de gimnastică etc., unde elevul își manifestă însușiri pe cari în școală le ascunde. Să căutăm prin conversații binevoitoare, între patru ochi, să aflăm cauzele ce fac să fim nemulțumiți cu elevul.

Să nu fim însă prea pretențioși. Să nu cerem băiatului ce nu-i compatibil cu vârsta lui. De aici rezultă, că n'avem să ne supărăm numai decât, dacă observăm la băieți o veselie mai zburdalnică; asemenea, dacă i-ar plăcea să vorbească ceva mai mult. Căci acestea sânt însușiri inerente firii copilărești. Prin un tact pedagogic fin vom putea face din sălbătăcia neînfrănată energie, iar ușurința poate să să prefacă în curaj. Sânt multe însușiri, cari n'ar trebui să le considerăm defecte, cari trebuiesc ju-

decate cu asprime. Multe defecte, nu-s defecte, dacă luăm în considerare pornirile firești cărora nu poate rezista. Ajungem să vorbim deci de anumite porniri și drepturi naturale ale elevului, cari fac să ne schimbăm părerea despre multe însușiri, considerate ca defecte. Iată cum grăește Münch (Neue pädagogische Beiträge) despre aceste porniri și drepturi naturale (Vezi A. Mathias, pag 188; op. ped. practică, trad. de G. Bogdan-Duică):

„Cine vrea să trateze corect pe elevii, trebuie să cunoască istoria naturală a elevului, tăria pornirilor lui firești și tăria puterii sale în raport cu acele porniri. Să mi-să dea voie să înșir câteceva din ce înțeleg prin porniri și drepturi.

Lunia elevul este mai puțin concentrat și mai puțin dispus decât în celelalte zile; să fim cinstiți și să mărturisim, că aceasta să întâmplă și majorității mari a oamenilor în vârstă; elevul este numai prea slab în lupta cu această distracție, tocmai fiindcă nu-i adult, fiindcă nu-i destul de tare moralicește; iar dacă aceasta este o supărare mare pentru dascăl, cauza poate fi la urma urmelor chiar propria lui indispoziție, identică — Luni — cu a elevului.

Dacă elevul este încă ceva mai visător, după vacanță și ceva mai agitat înainte de vacanță, visarea și agitarea aceasta este un fapt natural totatât de inofenziv.

De aceeaș categorie să ține și faptul recunoscut astăzi aproape de toți, că după sfârșitul lecției elevul nu vrea să scoboară treptele în liniște, ci simte trebuința să fugă puțin, să facă puțin zgomot și să se trântască. Nu-i vorba, mai sânt încă școale cari, deși au loc deajuns, nu îngădue tinerilor să întrebunțeze în chipul acesta recreația, ci le impun să se plimbe în pas domol, doi câte doi, ca și cum sufletele sănătoase s'ar putea dezvolta în sufletele pe care le zăgăzim de dragul pedagogiei arhaice.

Dacă muzica răsună pe neașteptate supt fereștile școlaei, trupul lui trebuie să rămână înțepenit, ochii n'au voie să strălucească și urechile să se plece să asculte? Și dacă să întâmplă ceva comic cu adevărat, elevul să nu aibă voie să râză? Aș putea adauge: Și dacă să n'ntâmplă ceva plicticos de tot, să-i cerem să aibă un caracter atât de tare, încât să-și susție atenția neslabită? Dacă nu este tocmai adevărat, că educatorii sânt vinovați de minciunile pupiilor lor, este mai aproape de adevăr, că neatențiunea elevilor este pricinuită de modul de predare al profesorilor lor. Și să poate cere, ca manualele să rămână totdeauna curate, ca pete de cerneală să nu existe, ca toate lucrurile de acasă să fie scrise cât să poate mai frumos? Și totuș, în toate lucrurile

acestea judecata blândă nu este chiar eșecul etc.

Sânt câteva spicuiți numai acestea, dar pedagogul bun va ști singur să mai adaugă pe toate acele greșeli, cari la prima vedere ni sânt par defecte mari, deși sânt numai porniri firești ale băiatului, pe cari acesta nu le poate suprima. Să cere prin urmare, ca și la aplicarea pedepselor să fim cu mare precauțiune, având totdeauna în vedere natura greșelilor comise de elev.

Pentru tratarea individuală a elevului, este neapărat de lipsă, să cunoaștem toate acele manifestări, sub cari ni sânt prezintă individualitatea spiritului elevului. Știm, că fenomenele sufletești stau în strânsă legătură cu structura sistemului nervos. După gradul de senzibilitate al nervilor senzitivi, ori după gradul de energie al nervilor motori, vom afla indivizi mai domoli, ori mai iuți, mai simțitori, ori mai puțin simțitori, unii cu mintea mai ageră, iar alții mai tâmpiți. Aici este baza diferenții spirituale la elevi, care diferență spirituală să manifestă mai pregnant în temperamentele elevului. Deci, numim temperamentul gradul de senzibilitate și de energie (a individului) în lucrările sufletești. Este evident totodată, că temperamentul își are baza în constituția naturală a omului, prin urmare să poate moșteni. Tot pe această bază ușor putem înțelegi, de unde vine deosebirea de temperament la diferite popoare.

Din cele espuse urmează, că fiecare om își are temperamentul său individual, căci într'adevăr senzibilitatea și energia vieții psihice la fiecare individ este deosebită. A studia mai deaproape temperamentele, înseamnă așadar a studia individualitatea spiritului omului, deci pentru educători ceva indispezabil.

Pentruca să putem trata elevul nostru din punctul de vedere al individualității corect, vom descrie mai deaproape diferitele temperamente, apoi vom arăta la fiecare, ce are a face educatorul, ca munca lui să nu fie zădarnică. Înainte de toate trebuie însă să fim în curat cu aceea, că avându-și temperamentul baza în constituția naturală a omului, el să va putea schimba, să va putea domoli, dar nu să va putea deloc nimici.

Avem patru tipuri de temperamente fundamentale: coleric, sangvinic, melancolic, flegmatic.

Caracteristica temperamentului coleric este: senzibilitate mare și energie mare.

Omul de temperament coleric are un corp puternic, dar ușor în mișcări.

Este foarte impresionabil. E simțitor, vioi, cu ochii plini de foc. Pricupe ușor. Copilul co-

letic este neastâmpărat, de mulțorii sânt îndărătnici. Acești copii sânt însă și deschiși, sinceri. Dacă lăsăm acest temperament să dezvoalte în direcție rea, colericul devine om răutăcios, pățimaș, volnic și fără considerare la semenii. Este curajos și rezolut, se împretinește repede și ține pretenia foarte mult.

Față de elevii colerici învățătorul are să pășască cu toată severitatea. Și aceasta însă să să facă până la un anumit grad, dacă nu vom să avem în față cerbicia și averziunea școlarului. Câteodată trebuie să lăsați să învețe din pățeniile proprii.

Temperamentul sangvinic. Caracteristica lui este: senzibilitate mare și energie mică.

Omul sangvinic are corp ușor, mers repede.

El este foarte impresionabil, ce aude și vede cuprinde ușor, dar și uită ușor. Fantazia foarte vie nu-l lasă să judece cu sânge rece. Judecă repede, dar superficial, se emoționează ușor. E foarte schimbăcios. Promite, dar nu-și prea ține promisiunea.

Ca copii sangvinicii sânt nestatornici, neatenți și gălăgioși. Sânt veseli, deschiși săvârșesc fără întrerupere greșeli mici, dar nu devin nicidecum obraznici, ca școlarii colerici. Este adevăratul caracter copilăresc. Dacă pornește în direcție rea, tipul sangvinic este uitoc, neprecugetat; în tot momentul își schimbă părerile, are puțin caracter.

(Urmează)

RAPORT GENERAL

despre starea protopresbiteratului gr. or. român al tractului Bocșei-Montane în decursul anului 1913.

Prea Onorat Sinod protopresbiteral!

Amăsurat dispozițiilor din „Statutul organic”, am onoare a prezenta Prea Onoratului Sinod protopresbiteral următorul „Raport general despre starea protopresbiteratului gr. or. rom. al Bocșei-Montane în decursul anului 1913”.

I. Partea bisericească.

1. Statul personal preoțesc.

Protopresbiteratul Bocșa-Montană cu finea anului 1913 l'au format 30 de comune matere. În comunele matere au fost 37 parohii și anume: de clasa întâi 8, de clasa a doua 24, de clasa a treia 5, la olaltă 37.

Toate parohiile matere au fost provăzute cu 1 protopresbiter, 22 parohii, 12 administratori parohiali, 4 capelani și un preot emerit.

În decursul anului a adormit în Domnul preotul emerit Ioan Colajoară din Doman.

Parohia a doua vacantă din Târnova să administrează de preotul de acolo Ioan Turnea. Parohia va-

cantă din Iersig s'a înregit în decursul anului instituindu-se de administrator-paroh George Nicorescu din Rusova-nquă.

Dintre actualii preoți ai protopresbiteratului 18 sânt hirotoniți de ferteitui Episcop Nicolae Popea, 1 de I. P. Sa actualul Metropolit, 9 de fericitul Episcop Ioan Popasu, 2 de Episcopul Aradului Ioan I. Papp, 7 de actualul Episcop diecezan, P. S. Sa Dr E. Miron Cristea, iar restul de 2 de Episcopul sârbesc Chenghelaț.

2. Cvalificațiunea formală a preoților tractuali.

Preoții protopresbiteratului Bocșa-Montană, cari cu finea anului espirat dau numărul de 35, pelângă studiile teologice, mai au următoarea calificațiune formală,

cu 8 clase gimnaziale și maturitate	7
cu 8 clase gimnaziale	3
cu 6 clase gimnaziale	5
cu 5 clase gimnaziale	1
cu 4 clase gimnaziale	11
cu 3 clase gimnaziale	1
cu 6 clase reale	1
cu 6 clase civile	4
cu 4 clase civile	2
cu 2 clase civile	2
cu școala normală germână	1

La olaltă 38

Afară de această cvalificațiune formală 7 preoți au mai făcut studii pedagogice la diferite institute și în diferite timpuri.

Preoții actuali pe lângă limba maternă mai vorbesc :

limba maghiară	1
limba germână	6
limba germană și maghiară	23
limba germână și sârbă	2
limba germână, maghiară și sârbă	2
limba germână, maghiară, sârbă și slovacă	1

La olaltă 38

Dintre preoții tractului sânt căsătoriți 33, iar văduvi 5, la olaltă 38. Preoții căsătoriți și văduvi au 45 băeți, 35 fele.

Candidați de preoție cu finea anului 1913 nu au fost nici unul.

3. Dotațiunea preoților tractuali.

Dotațiunea preoției din protopresbiteratul Bocșa-Montană a fost la finea anului 1913 de 1369 jugere 1538 st. □ în pământ sesional cu competențele stolare în sumă de 4858 cor. 90 fl. și cu competența numită bir parohial în suma de 4997 cor.

Preoții dela locurile montane: Bocșa-montană, Dognecea, Ocna de fier și Văliug, primesc dela „Societatea căilor ferate austro-ungare privilegiate de stat” în locul sesiunilor parohiale 600 cor. relut, iar parohul din Recița-montană pe lângă relutul de 600 cor. încă 400 cor, adaus personal.

Conspectul preoției să alătură sub %.

4. Sinoudele parohiale.

Sinoudele parohiale s'au ținut în anul 1913 după rapoartele întrate în comunele Doclin câte unul, în Biniș, Bocșa-montană, Cuptoare, Dognecea, Duleu, Furlog, Recița-montană, Recița-română, Soceni, Surducul-mare, Terova, Văliug, Vasiova, Vermeș, câte 2, Călnic, Doman, Ezeriș, Fizeș, Jidovin, Ocna de fer, Târnova, Valecapai câte 3, Barbos, Iersig, Moniom, Ramna câte 4, în Bocșa-română, Valeamare 5 și Dezești 7.

5. Starea bisericilor din protopresbiterat.

În comuncle matere ale protopresbiteratului au fost cu finea anului 1913 30 de biserici, dintre acestea sânt în stare bună 22, în stare de mijloc 3, în stare slabă 5. În Dezești s'a ridicat o biserică nouă, cu preț de circa 30'000 coroane.

Biserica din Bocșa-română a fost renovată din nou și să va sfinti prin protopresbiterul tractual probabil în decursul anului 1914.

Cât despre activitatea comitetelor și epitropiilor parohiale, cu plăcere trebuie să constatem: că și-au dat toată silința pe întreaga linie de a ținea în bună stare edificiile bisericesti și școlare.

6. Mișcarea populațiunii.

Computată populațiunea protopresbiteratului după suflete, să constată, că la finea anului 1913 au fost 17407 suflete și anume:

bărbătești 18965

femeesti 18442

La olaltă 37407

În comunele protopresbiteratului au fost cu finea anului 1913. 6996 de case.

Părechi căsătorite au fost 8545.

Căsătorii în decursul anului 1913 au fost de toate 403, cari toate au primit și binecuvântarea bisericii. Față de anut 1912 s'au încheiat în cursul anului 1913 cu 103 căsătorii mai multe, ceea ce este un semn foarte îmbucurător.

Căsătoriile pur civile în anul 1913 au scăzut cu 8 cazuri față de anul precedent.

Căsătorii mestecate sânt în anul 1913 cu 12 cazuri mai multe ca în anul 1912.

Cazuri de nașteri în anul 1913 au fost de toate 979, și anume

parte bărbătească 516

parte femeiască 463

La olaltă 979

Din pat legiuit s'au născut 714

Din pat nelegiuit 265

La olaltă 979

Cazuri de moarte cu finea anului 1913 au fost 1038, și anume:

parte bărbătească 531

parte femeiască 507

La olaltă 1038

Cazuri de moarte silnică au fost 11, adecă cu 1 mai puțin ca în anul 1912.

Comarate cazurile de nașteri în număr de 979 cu cazurile de moarte în număr de 1038 rezultă un scăzământ de 59 suflete.

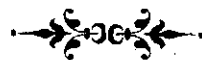
Treceri dela biserica noastră la alte biserici, 1 caz; iar dela alte biserici la biserică noastră 31 cazuri.

Treceri la neconfesionalism nici un caz.

Părechi de concubini cu finea anului 1913 au fost 829, adecă cu 97 părechi mai puține ca în anul 1912.

Conspectul general despre mișcarea populațiunii să alătură sub 2 %.

(Urmează)

Examenele dela școalele confesionale gr. or. rom. din protopresbiteratul Garansebeșului la finea anului școlar 1913/14.

— Observări —
(Urmare)

9. *Ohaba Mâlnic.* Preot Ioan Lăpăduș. Învățător substitut teologul absolut Adrian Cioloca, ginerele preotului local. Conspetele cu datele recerute cu materialul propus etc. ce trebuiau să fie gata pe ziua examenului au lipsit și nici până astăzi nu mi sau trimis. Sala de învățământ zidită de nou e corăspunzătoare, dar lipsește mobilierul și celalalte requizite de învățământ trebuincioase. Elevi la esamen foarte puțini: În comună să află și o școală de stat, dar de prezent e fără învățător ca și cea confesională. În comună domnește neînțelegere și unde nu e pace acolo iucrurile nu pot merge neted; dar e speranță, că comuna bisericească alegându-și un învățător harnic, școala își va împlini misiunea ei și în comună să vor sălașlui pacea și bunînțelegere spre prosperarea bisericii și a școalei noastre și înflorirea poporului nostru din acea comună fruntașă.

10. *Mâlnicul Mare.* Preot George Briă, învățător Ioan Roșca. Prezenți 72 elevi din 75 câți sănt înscriși la școală. Școala e în stare bună, provăzută cu de toate. Religiunea a propus-o preotul local. Rezultatul din religiune slab. Nu așa însă din celalalte disciplini propuse de învățător. Aici școlarii erau acasă. Răspunsurile lor eran sigure. Orce întrebai, știau să răspundă. Școala a funcționat cu VI clase. Învățătorul Roșca e zelos, harnic și mândru de numele de învățător; e harnic nu numai în școală, ci și afară de școală și așa trebuie să fie omul bun de toate. A propus foarte mult material din toate obiectele de învățământ, dar nu a propus Fizică, Desemnul și Gimnastica. Materialul propus a fost bine tractat, bine aranjat, bine priceput și frumos redat de băeți. Comuna e pe calea bunici înaintări — condițiunile de progres favorabile.

11. *Prisaca.* Preot Ioan Lața, învățător Trandafir Lugojan. Prezenți la examen 50 elevi, din 55 câți au fost înscriși. Școala e zidită de nou și corăspunde legii. Cărți și requizite de învățământ să află, dar nu deajuns. Religiunea a propus-o tot învățătorul local. Școala are numai IV clase. Învățătorul ș'a dat silința a se acomoda planului de învățământ și principiilor pedagogice. Ca om din generația tânără însă să așteaptă dela dânsul un progres nu bun, ci foarte bun, ceeacă sperăm, că va și fi. Căci dacă omul în tinerețe nu e energic, cum va fi când trec tinerețele și vin bătrânețele. Și să știe că, cum te obițuiești la tinerețe, așa-i fi la bătrânețe.

12. *Zăgujeni.* Preot George Popoviciu, învățător Nicolae Cornean. Prezenți 41 elevi din 44 câți sănt înscriși. Școala e zidită de nou și corăspunde întru toate. Cortelul învățătoresc nu e gata, având învățătorul casă proprie unde locuește. Școala e provăzută cu toate cele trebuincioase. Are numai V clase. Religiunea s'a propus tot de învățătorul local. Aici am aflat copii sprinteni, ageri, deștepți și erau mândri, că pot ajunge să răspundă. Învățătorul Cornean e unul dintre cei mai harnici învățători ai noștri nu numai în școală, ci și afară de școală, fiind însuș pildă vie poporului de diligență și purtare morală; și ohi de l'ar înțelege și imita cei mulți, cari perd timpul cel scump în trândăvie și cu lucruri ne-trebnice ruinătoare de trup și suflet. Pe învățătorul Cornean nicipând nu-l asli fără ocupațiune, ori în câmp ori acasă ori în școală și urmele activității sale încep a-i prevesti un viitor frumos.

Obiectele de învățământ prescise le-a propus într'o estenziune mare și conform principiilor didactice. Nu a propus Istoria naturală, Fizica, Geometria și Gimnastica, dar promite a le propune în viitor și pe acestea.

13. *Peștere.* Preot Romul Iurhescu, Învățător nu este. Prelegeri a ținut preotul local. Prezenți la examen 6 elevi din 46 câți sănt înscriși. Au fost numai două clase. Școala necorăspunzătoare. S'a pornit zidirea de nou a unei școale, respectivă cumpărarea unei case corăspunzătoare pentru școală, dar neînțelegerele dintre diferitele părșide din comună fac de lucrurile stagnează, iar comuna bisericească e în periclu de a-și perde școala confesională. Aici trebuie luate în grabă, până mai este timp, măsurile delipsă pentru sanarea răului.

14. *Maciova.* Preot Ioan Borlovan, învățător Solomon Bistriean. Ambii oameni tinări și energici. Prezenți 76 elevi din 81 câți sănt înscriși. Școala e zidită de nou și corăspunde întru toate. E provăzută cu toate cele delipsă. Religiunea a propus-o tot învățătorul local. Celalalte obiecte de învățământ au fost propuse toate și într'o estenziune foarte mare. Învățătorul Bistriean e numărat între cei mai buni învățători ai noștri ce-și face datorințele din iubire adevărată către școală. Răspunsurile elevilor, lucrările lor scripturistice, purtarea protocoalelor, ordinea, disciplina și toate mișcărilor învățătorului și ale elevilor dovediau, că aici e un atelier al unui om făuritor de suflete. Toate dovediau curățenie și rânduială. În-fățșarea examenului a fost măreață, împunătoare. Învățătorul Bistriean e un adevărat urmaș al harnicului învățător Lipovan, mutat la Oravița și de care poporul și astăzi își aduce cu drag aminte.

Aici s'au finit examenele.

Fiecare examen au durat 2—3 ore, ba chiar și mai mult. După finea fiecărui examen comisiunea examinătoare prin vorbe alese și potrivite a laudat zelul și diligența învățătorilor, a îndemnat pe părinții școlarilor să se intereseze de școală și de așazămintele noastre culturale preste tot, arătându-le folosul cel mare ce-l aduce omenimei școala și învățătorul; a laudat mai departe pe școlari și i-a îndemnat la purtare bună, la supunere față de cei mai mari, la cercetarea bisericii etc. și a împărțit între elevii diligenți și cu purtare bună premii în cărți și bani, donați de unii bărbați cu tragere de inimă către școală și către neamul nostru românesc.

Și acum, dupăce am amintit acestea, fie-mi permis a mai adauga încă ceva, unele greșeli, unele părți slabe, ce le-am observat la unii dintre învățătorii noștri. Nu ating personalități; le amintesc numai în general rămânând ca fiecare să înțeleagă, dacă la el să referesc cele zise ori nu și apoi aș dori, ca fiecare să se nizească a se scăpa în viitor de aceste greșeli, cari deși să par mici, totuș nu pot avea loc în atelierul unui educător, pe care toți au să-l privească și să-l ia de model.

(Urmează)

Știri

Colonel român decorat. Dl Ioan Boeriu, colonel în armata austro-ungară a fost decorat de Maj. Sa Regele cu ordinul de fer cl. III. cu decorația de război.

Comorile din Louvre, cea mai mare parte, au fost transportate la Toulouse, spre a fi scutite de stricăciunile asediului — căruia va fi, să crede, espus Parisul.

Examenul de calificare preotască a fost Sămbătă în 27 l. c. S'au prezentat candidații: Nicolae Badin, Eugen Crăciun, Ioan Guțiu, Teodor Iorga, Eugen Popovici, Grigorie Popovici și Dimitrie Tieran. Toți au izbulit cu calculul general: *distins*.

Eroii noștri. Foaia ungurească din Deva „Hunyadvármegye“ dela 20 Sept. aduce părți din scrisoarea unui sergent (zugsführer), aflător la granița Sârbilor, trimisă acasă unui prieten din Petroșeni. Sergentul e ungar, dar încolo soldații batalionului, sânt, precum știe, aproape numai Români. Sergentul vorbind despre nepăsarea cu care omul merge înainte în luptă, după ce s'a deprins cu fiorosul ei zgomot dintăi, serie printre altele:

„...E cea mai mare fericire din lume a privi cum, de pildă, un sergent care în timp de pace e un tată de familie cu inimă blândă, acum, se aruncă să doboare 21 de inimi. Că ce e cu soldații noștri, aceea nu s'a poate descrie, aceea nu e lucru omenesc. Li cea mai mare bucurie s'a poată merge înainte și apoi foarte greu îi mai poți opri. Ei în cea mai mare ploaie de gloanțe nu-și caută acoperire, ci își zice unul altuia (aci ziarul maghiar citează românește vorbele dintre soldați):

— Ioane, tu te temi?

— Se teme ..... de ei!

„Dumnezeu meu!“ — zice pe asta sergentul ungar, — dar vitejeste își mai împlinește acest neam (românește) datoră lui!“

Nu voese și nici nu pot să-ți mai spun mai multe, ceea ce știu și-aș putea povesti ani de zile...

Încetăm cu plăcere aceste laude ce s'a aduc voinicilor noștri aflători pe câmpul de războiu, — și cari acasă sânt locuitorii pacinicele noastre sate... — (Lib.)

Episcopi în război. În Franța s'a întâmplă lucruri extraordinare. În armata ei se află 12 mii de preoți, între cari 2 episcopi. Toți fac serviciu în linie de bătac.

Învățătorimea română a dat nouă dovadă despre sentimentele de iubire către patrie. Comitetul ei de acțiune în 3 săptămâni a adunat 18 vagoane de albituri în valoare de 100 de mii cor. și e produsul muncii femeilor române.

Sărbare militară. Duminică în 14 l. c. au depus jurământul de credință peste 4000 de ostași — partea covârșitoare Români. Sfințirea apei s'a facut de Prea On. Domn protopresbiter *Andrei Ghidiu*, azistat de preoții Ioan Stoian și Gheorghe Buru. După stropirea soldaților cu apă sfințită, Prea On Domn protopresbiter a ținut o vorbire înflăcărată și plină de adevăruri istorice. A arătat adevăr că Români din patrie totdeauna au fost loiali față de Tron și Casa domnitoare, și-au vărsat sângele pentru acestea și mult iubita patrie. Orchestra militară a cântat „Gott erhalte“, iar soldații au aclamat cu entuziasm sincer pe Majestatea Sa Regele nostru Francisc Iosif I. La festivitate a luat parte întreg corpul ofițeresc și numărul public.

Catedrala din Reims. Arhiepiscopul de acolo a stabilit în mod oficial, că, după împrejurări, catedrala e puțin vătămată: frontarul și turnurile abia sânt atinse, numai clopotele s'au topit, coperisul a ars.

Mersul trenurilor nu s'a schimbat la 1 Oct. nou cu nimic, trenurile circulă după planul de mai înainte.

Din război. Un corporal rănit, care e într'un spital din Viena, istorisește, că odată o trupă de cam 400 de soldați a năvălit cu baioneta supra unei trupe de 2000 de Ruși. Năvala a fost așa de vehementă, că Rușii s'au predat.

Rectificare. Disertația „Individualitatea elevului“ prof. I. Orzescu a cetit-o la adunarea generală a despărțământului, ținută în Caransebeș în 1913.

Ingrijii-vă de poame uscate și de compoturi. În vremile critice pe cari le-am ajuns și cari pot ținea încă mult, fiecare trebuie să fie cu mare băgare de seamă, ca să aibă cele necesare pentru hrana zilnică. Războiul cumplit cine știe ce ne rezervă pentru la iarnă. De aceea ministrul de agricultură atrage atenția tuturor cetățenilor țării, ca să se aprovizioneze pe toate căile cu cele necesare pentru iarnă și-i îndeamnă, ca să facă și conserve din poamele, pe cari tocmai acum le culeg și cari, în parte, să devălesc de geaba. Să atrage în special atenția, ca oamenii să coacă și să uște cât mai multe poame pe coșere și să-și puie compoturi. Ministrul a îndatorat toate școlile de agricultură precum și celelalte instituții, cari dispun de mijloace de conservat poamele, ca să stee gratuit la dispoziția publicului, ajutându-l să-și puie conserve pentru iarnă. Pentru întrebuințarea lor nu să plătește nici un fel de taxă, ci să dau numai lemnele necesare de foc.

Preoțimea și învățătorimea noastră să sfătuiască pe credincioși a se îngriji pe toate căile cu puțință de providerea cu conserve pentru iarnă.

Bibliografie.

Cultura Creștină. Nr. 13—14 are următorul cuprins bogat și variat: Redacția, Benedict al XV-lea. Dr. Ioan Coltor și Piu al X-lea. Dr. Ioan Balan, Biblia lui Șaguna (I). Senior, Război pentru pace (Scrisoare); Insemnări: Primul cuvânt al noului Pontifice (Redacția); Câteva date biografice despre noul papă (ar.) Cronică: Noul secretar de stat al Vaticanului (ar.); Serbările euharistice din Lourdes (ar.); Chestiunea romană (ic.); Centenarul ordului iezuiților (ic); Dr. Nicolae Dobrescă (zp.) Cărți și reviste: „Sora Terezia de pruncul Isus“ (an.); Dr. Silviu Dragomir: „Relațiile bisericesti ale Românilor din Ardeal cu Rusia în veacul al XVIII-lea“ (zp.); „Lourdes în strălucirea minunilor sale“ (ic). Telefon.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *invățător* la școala confesională gr. or. rom. din **Gorua** (Gorony), protopresbiteratul Oraviței, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Emolumentele:

1. Salar fundamental 1000 cor., solvit din averea bisericii.

2. Intregirea la salariul fundamental și eventual gradațiuni să asigure din partea statului.

3. Pentru participare la adunarea generală a conferințelor învățătoarești 30 cor.

4. Scripturistica școlară 10 cor.

5. Pentru conferința învățătorilor, dacă va participa, 20 cor.

6. Dela înmormântări unde este poftit 1 cor.

7. Cvarțir în natură cu grădină de legumi și grajd de vite.

Alesul învățător este îndatorat, pelângă instruirea școlară, a cercefa regulat sf. biserică, a conduce tinerimea școlară la sf. biserică la toate slujbele (dzești, a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua tinerimea în cântările bisericești, și în fine a îndeplini agendele scripturistice de notar ale comitetului și sinodului parohial.

Sânt preferiți cei cu cunoștință muzicală și în stare a conduce cor vocal.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și subșterne petițiile Prea Onoratalui Oficiu protopresbiteral or. rom. din Boksánbánya, conform normelor prescrise în lege, și a se prezenta în vr-eo Duminică sau sârbătoare în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare, dar nu în ziua alegerii.

Gorua (Gorony) din ședința comit. parohial ținută la 18 Septembrie 1914.

Mateiu Popoviciu

preot, preș. com. par.

George Stefan

1—3 not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Mihail Gașpar*, adm. prot., protopop.

Pe baza ordinațiunii Ven. Conzistor diecezan dd. 7 Iulie 1914 Nr. 4105 B. ex. 1914 să escrie concurs de *capelan temporal* pe lângă neputinciosul paroh Aureliu Drăgan din parohia de cl. I a comunei gr. or. rom. din **Ghilad**, protopresbiteratul Ciacovei, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foia diecezană”.

Emolumentele sânt:

1. $\frac{1}{2}$ (jumătate) din pământul sesional de 50 jugh; 598 st. □, care face 25 jugh. 299 st. □ pământ arător.

2. $\frac{1}{2}$ (jumătate) din venitul capitalului de espropriere ce să cuvine susnumitului paroh;

3. $\frac{1}{2}$ (jumătate) din stola uzitată;

4. $\frac{1}{2}$ (jumătate) din birul parohial uzitat.

Alesul capelan are să solviască toate dările după aceste emolumente.

Concurenții cualificați pentru parohii de cl. I să-și înainteze rugările — adresate comitetului parohial — Prea On. Domn Augustin Ghilezan, protopresbiter în Ciacova (Csák) — având după prealabila încunoștințare a protopresbiterului tractual a se prezenta în vr-eo Duminică sau sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare, tipic și oratorie bisericească, nu însă în ziua alegerii.

Ghilad (Gilád) din ședința comitetului parohial, ținută în 10/23 August 1914.

George Breban 2—3 **Nicolae Chicomban**

cons. reg., preș. com. par.

paroh, not. adhoc.

În conțelegere cu mine: *Augustin Ghilezan* protopresb.

Pe baza decisului Ven. Conzistoriu diecezan Nr. 3293 B. 1914 să escrie concurs la parohia III-a pentru alegerea de paroh la parohia de elasa II-a din **Bocșa-română**, protopresbiteratul Bocșa-montană, cu termen de recurs de 30 zile dela prima publicare în „Foia diecezană”.

Emolumentele sânt:

1. Sesiunea parohială.

2. Birul și stola uzuată.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și trimită recursele instruate conform „Statutului organic” și „Regulamentului pentru parohii”, adresate comitetului parohial gr. or. din Bocșa-română, Prea On. Domn Mihail Gașpar, protopresbiter în Bocșa-montană.

Recurentii sânt poftiți ca, cu prealabila încunoștințare a protopresbiterului tractual, să se prezinte în vr-o Duminică sau sârbătoare în s. biserică din Bocșa-română, spre a-și arăta desteritatea în cântare, oficiare și oratorie, dar nicidecum în ziua alegerii.

Bocșa-română, din ședința comitetului parohial ținută în 6/19 Iulie 1914.

Petru Vuc,

președ. com. paroh. 2—3

Miron Popoviciu,

notarul comit. paroh.

În conțelegere cu mine: *Mihail Gașpar*, protopop.

Pentru ocuparea de *învățătoare* la scoala confesională ort. din **Voivodint** (Vaidalak), protopresbiteratul Verșeț, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foia Diecezană”.

Emolumentele sânt:

1. Salar fundamental dela comuna bisericească 1000 cor., plusul întregire dela stat;

2. Pentru participarea la adunarea generală și conferințele învățătoarești 30 cor;

3. Scripturistica 10 cor;

4. Cuartir în natură cu grădină de legumi.

Aleasa învățătoare e îndatorată pelângă instruirea școlară a propune fetițelor lucrul de mână, a cerceta regulat sf. biserică, a conduce tinerimea școlară la sf. biserică la toate slujbele dzeiești și a o supraveghea.

Recurentele au a-și subșterne petițiile P. Onoratalui Oficiu protopresbiteral ort. român din Verșeț și sânt poftite a se prezenta în comună înainte de alegere.

Voivodint (Vajdalak) în 29 August 1914.

Ioan Andreescu

preș. com. par.

2—3

Ilie Prodan

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Traian Oprea*, protopresb.